

Avcı, İsmail (2018). "Gül-deste-i Şu'arâ Adlı Şiir Mecmuası ve Mecmuaya Göre Bursa Şairleri". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 19, S. 35, s. 587-619.

DOI: 10.21550/sosbilder.408367

GÜL-DESTE-İ ŞU'ARÂ ADLI ŞİİR MECMUASI VE MECMUAYA GÖRE BURSA ŞAİRLERİ*

İsmail AVCI**

Gönderim Tarihi: Mart 2018

Kabul Tarihi: Nisan 2018

ÖZET

Bu çalışmada 1287 (1870-71) yılında Bursa'da yayımlanmış olan Gül-deste-i Şu'arâ adlı şiir mecmuası incelenmiştir. 32 sayfalık bu mecmuada 77 şairin 81 şiiri mevcuttur. Gül-deste-i Şu'arâ'nın en belirgin yanı Bursalı şairlerin şiirlerinden topluca örnekler sunuyor olmasıdır. Mecmuada 52 Bursalı şairin şiiri kayıtlıdır. Bursa'da Demircilerbaşı'nda deprem nedeniyle yıkılan bir caminin yeniden inşasına maddi kaynak sağlayabilmek için tertip edilmiş olan eser bu tertibi bakımından diğer şiir mecmualarından ayrılmaktadır. Mecmua MESTAP'taki (Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi) tabloya göre tasnif edilip incelenmiştir. Şiirler eğer şairin divanı varsa oradan, yoksa şairden söz eden biyografik kaynaklardan kontrol edilmiş ve bulunabildiyse "Açıklamalar" kısmında şiirin bulunduğu yer gösterilmiştir. Şiir mecmualarının edebiyat tarihi için en önemli yanı yeni şairlerin ve şiirlerin tespit edilmesine vesile olmalarıdır. Gül-deste-i Şu'arâ'nın incelenmesi neticesinde görülebildiği kadarıyla kaynaklarda yer almayan Râziye Kadın adlı 1 şairenin varlığı tespit edilmiştir. Bundan başka Eşref, Hakkî, Hisâlî, 'İşretî, Muhibbî, Râ'î, Re'yî, Rif'atî, Sa'id ve Sırrî'ye ait, kaynaklarda yer almayan 12 şiir tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Gül-deste-i Şu'arâ, şiir mecmuası, Bursalı şairler*

* Bu makale Balıkesir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimince desteklenen 2017/176 numaralı projeden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ismailavci@balikesir.edu.tr

The Poetry Journal Titled *Gül-deste-i Şu'arâ* and the Poets of Bursa According to the Journal

ABSTRACT

In this study, the poetry journal titled Gül-deste-i Şu'arâ, published in 1287 (1870-71) in Bursa, was examined. The journal consists of 32 pages and contains 81 poems of 77 poets. The most significant aspect of Gül-deste-i Şu'arâ is that it provides collective examples of the poems written by the poets of Bursa. The poems of 52 poets of Bursa are documented in the journal. As this journal was compiled with an aim to provide a financial resource for the reconstruction of a mosque that was demolished during an earthquake in Demircilerbaşı, Bursa, the journal differs from other poetry journals in terms of the purpose of compilation. The journal was classified and examined based on the table in MESTAP (Project on Systematic Classification of the Journals). The poems were checked from the divans of the poets, if any, or otherwise, they were checked from biographical sources and the sources of the poems, if any, were specified in the "Comments" section. The most significant contribution of poetry journals to the history of literature is that such journals play a crucial role in identifying new poets and poems. Based on the examination of Gül-deste-i Şu'arâ, a female poet named Râziye Kadın, who did not seem to be found in the sources, has been identified. In addition, 12 poems, which were not found in the sources and written by Eşref, Hakkî, Hisâlî, 'İşretî, Muhibbî, Râ'î, Re'yi, Rif'atî, Sa'id, and Sırrî, have been identified.

Key words: *Gül-deste-i Şu'arâ, poetry journal, poets of Bursa*

Giriş

Klasik Türk edebiyatı sahasının divanlar ve mesnevilerle birlikte manzum kısmını oluşturan şiir mecmuaları, farklı şairlere ait seçme şiirleri bir araya getiren eserlerdir. Birçok çeşidi olan şiir mecmuaları bu çeşitlilik esas alınarak farklı şekillerde tasnif edilmiştir. Mecmuada yer alan şiirlerin şekil ve konuları, nazirelerden oluşup oluşmaması, şairlerin belli bir zümreye mensubiyetleri ve mecmuanın sadece belli şairlerden bir seçkiyi ihtiva edip etmemesi gibi hususlar tasnife temel oluşturmaktadır. Bu ana başlıklar yanında mecmualar alt başlıklar belirlenerek daha ayrıntılı şekilde de tasnif edilebilmektedir (Gürbüz 2012: 97-113; Kılıç 2012: 75-96). Şiir mecmualarının edebiyat tarihi için en önemli yanı yeni şairlerin ve şiirlerin tespit edilmesine vesile olmalarıdır. Bunun yanında bilinen şiirlerin farklı şekillerine, varlığı bilinen ancak henüz ele geçmeyen hacimsiz bazı eserlere,

bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekillerine, bilinen nazım şekillerinin farklı kafiye tiplerine, yeni türlere, kullanılmayan bazı aruz kalıplarına, bazı şairlerin biyografisine katkı yapabilecek bilgilere, mecmuanın hazırlandığı dönemin edebî zevkine dair ipuçlarına ve nazire mecmualarında şairler arasında nasıl bir etkileşimin olduğuna dair bilgilere de şiir mecmularından ulaşmak mümkün olabilmektedir (Köksal 2012: 409-31).

Şiir mecmuaları üzerine yapılan çalışmalar son dönemde oldukça artmıştır. Mecmuaları merkeze alan lisansüstü tezler, kitap, makale ve bildiri boyutundaki çalışmalarla bu alanda belli oranda bir birikime ulaşılmıştır. Bunlar yanında 2011 yılında İstanbul’da düzenlenen “Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı” çalıştayı (Aynur vd. 2012), 2012 yılında Ankara’da gerçekleştirilen ve Fatih Köksal tarafından önerilen Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi’nin (MESTAP) etraflıca ele alındığı “Osmanlı Şiirinin Hazinesi: Mecmualar ve Cönkler” çalıştayı (Gürbüz 2013) ve bunun ikincisi olarak 27-28 Ekim 2017 tarihlerinde Ankara’da yapılan “Şiir Mecmualarının SistematiK Tasnifi Projesi (MESTAP) Çalıştayı”, *Turkish Studies* dergisinin Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu’na ithaf edilen ve mecmua konusuna ayrılan Kış 2013 (8/1) sayısı (Üst 2013)¹ mecmuların Türk edebiyatı tarihi için önemini anlaşılması bakımından oldukça etkili çalışmalar olmuştur. Özellikle MESTAP sayesinde bu konuda yapılan çalışmalar daha sistematiK bir yapıya kavuşmuştur.² Bununla birlikte şimdiye kadar üzerinde çalışma yapılan mecmuaların, kütüphanelerde yüzlerce örneği bulunan bu tür eserlerin ancak çok az bir kısmına tekabül ettiğini de belirtmek gerekir.

Bu makalede üzerinde durulan mecmua da bu çalışmaların bir parçasını oluşturmaktadır. 19. asırda tertip edilmiş olan mecmua MESTAP’a göre ele alınıp incelenmiştir.

1. Mecmuaya Dair Genel Bilgiler

Gül-deste-i Şu’arâ adını taşıyan eldeki eser, yakın dönemde tertip edilmiş bir şiir mecmuasıdır. 32 sayfa hacminde olan eser 1287 (1870-71) yılında Bursa’da Hudavendigâr Matbaası’nda basılmıştır. Eserin kim tarafından hazırlandığı belli değildir. Ancak mecmuanın baş kısmında

¹ Bu sayıda mecmua konusuna ayrılmış 25 yazı vardır.

² MESTAP konusunda M. Fatih Köksal’ın ilgili yazısına (Köksal 2012) ve www.mecmualar.tr.gg adresine bakılabilir.

muhtevasından bahsedilirken anlatılan tertip sebebinden *Gül-deste-i Şu'arâ*'nın belli bir amaca matuf olarak tertip edildiği/ettirildiği anlaşılmaktadır. Buradaki izaha göre 5 kuruşa satılan mecmuadan elde edilecek gelir Bursa'da Demircilerbaşı'nda deprem nedeniyle yıkılan bir caminin yeniden inşası için kullanılacaktır. Bu da bize mecmuanın o civarda yaşayan ve edebiyatla yakın ilgisi olan bir kişi tarafından hazırlandığını düşündürmektedir: "... bundan hâsıl olacak akçe Burûsa'da Temürcilerbaşı'nda vâkı' olan ve hareket-zede olarak münhedim bulunan câmi-i şerîfiñ inşâsına sarf olunacaktır." (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: ön kapak). Tertip sebebindeki bu farklılık nedeniyle *Gül-deste-i Şu'arâ* bilinen klasik şiir mecmualarından bir derece ayrılmaktadır. Mehmet Gürbüz, mecmuaların tasnifi konusundaki yazısında bu tür eserlerin hangi saikle tertip edildiği konusunu tartışırken "beğeni/sanatsal zevk" ve "fayda/gündelik kimi ihtiyaçların giderilmesi" hususlarına vurgu yapmış ancak bu hareket noktalarının bireysel amaçlara mı yoksa toplumsal amaçlara mı hizmet ettiği konusunda bir hüküm vermenin zorluğunu dile getirmiştir (Gürbüz 2012: 102). Eldeki mecmuanın hazırlanma sebebi burada üzerinde durulan her iki hususu da ihata eder niteliktedir ve kendi özelinde bir mecmuanın beğeni/sanatsal zevk dışında başka hangi amaçlar için tertip edilebileceğine de bir cevap mahiyetindedir. Zira mecmua, yıkılan bir caminin tekrar yapılmasına katkı sağlamak için hazırlanmasının yanında "hazırlayanın seçimi" olan şiirleri ihtiva etmektedir. Bu noktada seçilen şiirlerin muhatabı olan okuyucunun da bu zevk-fayda bağlamında değerlendirilmesi gerekir. Buradan hareketle mecmualar için yapılan tasniflere "Tertip sebebine göre mecmualar" gibi ek bir alt başlık açılması düşünülebilir. Böyle bir başlıkta *Gül-deste-i Şu'arâ*'yı "Toplumsal fayda düşünülerek hazırlanmış mecmualar" kategorisinde değerlendirmek mümkündür. Ancak yeri gelmişken hemen belirtmek gerekir ki bu mecmua aynı zamanda adı, belli bir bölgeyle/şehirle anılan şairleri kapsaması bakımından kısmen (mecmuanın ikinci kısmı sadece Bursa şairlerine ayrıldığından) "Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar" (Gürbüz 2012: 111) başlığı altına da girmektedir.

Eserin başındaki kısa açıklamada muhtevaya dair de bilgi verilmektedir. Buna göre eserde bazı meşhur şairlerin terki-i bent, müseddes, muhammes ve gazelleri, Bursa'daki sular hakkında Hâsib Efendi'nin "Miyâhiyye"si ile Bursalı şairler ve onların şiirlerinden örnekler bulunmaktadır: "*Mündericâtı (Rûhî-i Bağdâdî ve Fehîm ve Veysî gibi*

meşâhîr-i şu'arânuñ) *terkîb-i bend ve müseddes ve muhammes ve gazelleriyle Burûsa'da cârî sular hakkında Hâsib Efendi'niñ Miyâhiyye'si ve Burûsa'dan güzerân iden şu'arânuñ esâmisiyle birer beytlerinden 'ibâret olup...*" (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: ön kapak). Buradan hareketle eserin iki bölüm hâlinde tertip edildiği söylenebilir. İlk bölüm (s. 2-29) karışık olarak farklı şairlerden seçilen şiir örneklerinden oluşmaktadır. İkinci bölüm (s. 29-31) ise bu bölümün başında yer alan "*Yukaruda ba'zı eş'arı beyân olunanlardan mâ-'adâ Burûsa'dan güzerân iden şu'arânuñ âsâr-ı şî'riyyelerinden birer beytleri teberrükten derc olunmuşdur.*" (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: 29) ifadesinden de anlaşılacağı üzere sadece Bursalı şairlerin birer beyitlerini muhtevirdir.

Eserin sonununda "ez-Lisân-ı Gül-deste" başlığı altında bir kıt'a mevcuttur. Kıt'ada *Gül-deste*'nin dilinden "eserin tertibinin hayra sebep olduğu, bu eseri alanın her muradının gerçekleşeceği, adının *Gül-deste* konulduğu ve okuyanın burnuna güzel kokuların geleceği" söylenmiştir:

*Benüm tertîbüm oldı hayra bâdî
Olur hâşıl alanuñ her murâdî*

*Çonuldu çün baña Gül-deste adı
Mu'attardur okıyanuñ meşâmî* (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: arka kapak)

2. Mecmuanın MESTAP'a Göre Tasnifi ve Değerlendirilmesi

Mecmuada yer alan şiirler Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) kapsamında önerilen formata göre tablolştırılmıştır. Tablo düzenlenirken *terkîb-i bentlerin* ilk ve son bentlerinin tamamı yerine bunların sadece ilk ve son beyitleri, tahmis ve müseddeslerin ilk ve son bentleri, kaside ve gazellerin ilk ve son beyitleri yazılmıştır. Söz konusu bu şiirler eğer şairin divanı varsa oradan, yoksa şairden söz eden biyografik kaynaklardan kontrol edilmiş ve bulunabildiyse açıklamalar kısmında şiirin bulunduğu yer gösterilmiştir. Tek beyitler ise tabloda "Matla' beyti/bendi" hanesine yazılmıştır. Ancak burada verilen beyitlerin her zaman tek başına bir matla ya da müfret olmayabileceği, başka bir şiirin parçası olarak nakledilebileceği hatırlanmalıdır. Nitekim 'Ârif mahlaslı bir şairden alınan iki mısranın, bir rubainin ilk iki mısrası olarak kaydedildiği kaynaklardan öğrenilebilmektedir (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: 31; Donuk 2016: 716). Eğer beyitlerden, bir şiirin parçası olduğu tespit edilebilen varsa bu durum da yine açıklamalarda yer almıştır. Müseddeslerden birinin şairi yazılmadığından tabloda en sona alınmıştır.

Tablonun “Açıklamalar” hanesinden rahatlıkla görüleceği üzere mürettep her şiir örneğinden önce bir başlıkla şairini de belirtmiştir. Bu başlıklar bazen şair ismi yanında onun memleketini, hayatta olup olmadığını, verilen şiirin nazım şeklini, eğer şiir tahmis veya nazire gibi başka bir şiire bağlıysa ya da müştereken söylenmişse buna dair açıklamayı da (“Gazel-i Burûsevî Tâlib Efendi”, “Gazel-i Tevfik Beg Müfettiş-i Hükkâm-ı Girid Hâlâ”, “Gazel-i Merhûm ‘Ali Rızâ Paşa Tahmîs-i Baba Efendi-zâde Reşâdetlü Şeyh Sa’îd Efendi”, “Gazel-i Müşterek Burûsevî Vahîd ve Tâhir Çelebi” gibi) ihtiva etmektedir. Söz konusu bu açıklamalı başlıklar mecmuada yer alan şairlerin kimliklerini belirgin hâle getirmekte, aynı mahlası kullanan şairlerin tefrik edilmesini kolaylaştırmaktadır.

Mecmua hazırlanırken şiirlerin bazılarının şairlerin kendi eserlerinden alındığı, bazılarının ise toplu olarak Bursalı İsmail Belîğ’in *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân* adlı eserinden nakledildiği anlaşılmaktadır.³ Özellikle eserin ikinci bölümündeki beyitlerin çoğunluğunun bu eserden alındığını söylemek mümkündür. Örneğin Zihnî, Rahmî, Rızâ’î, Remzî, Resîm, Sebzî, Sehmî (Donuk 2016: 687-96) şeklindeki sıralama her iki eserde de aynıdır. Bu bölümün geri kalan taraflarında da bazı eksik-fazlalık ve takdim-tehirlere iki eser arasındaki benzerlik oldukça belirgindir. Böyle bir benzerliği seçilen beyitlerin de desteklediği görülür. İsmail Belîğ’in eserinde Bahrî, Hilmî, Harîmî, Hisâlî, Hızrî, Zihnî, Remzî, Şemsî, ‘Avnî, Fahrî, Lem’î, Mu’îdî, Mîrî, Nihâlî, Necmî, Nâcî ve Vâhidî’nin sadece tek bir beyti örnek olarak verilmiştir (Donuk 2016: 671-741). Mecmuada da aynı beyitler bu sıraya göre tekrarlanmıştır. Geriye kalan şairlerden verilen şiir örnekleri de *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân*’da var olan örnekler arasından seçilmiş beyitlerdir. Ayrıca iki eser arasındaki isim benzerliği de (*Gül-deste-i Şu’arâ*, *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân*) bu etkinin bir parçası olarak düşünülebilir.

Gül-deste-i Şu’arâ’da 77 şairin 81 şiiri bulunmaktadır. Mecmuada 1 kaside, 28 gazel, 2 tahmis, 5 müseddes (biri tesdistir), 3 terkeb-i bent, 1 rubai (sadece ilk 2 mısra) ve 41 beyit kayıtlıdır. Şiirin başlığı yazılmadığından şairlerden birinin (müseddes müellifi) kim olduğu belli değildir. Şairlerden Sa’îd’in üç (1 tahmis, 1 gazel ve Hâsib’in “Miyâhiyye”sine zeyl), Bâki (2 gazel), Eşref (2 gazel) ve Hisâlî’nin (1 gazel, 1 beyit) ikişer şiiri mecmuaya

³ Bu sebeple şiir bizzat şairin kendi eserinde veya başka biyografik kaynaklarda bulunsa bile eğer İsmail Belîğ’in eserinde varsa bu da belirtilmiştir.

alınmıştır. Diğer şairlerin ise birer şiiri vardır. Şiirlere ve şairlere dair bu bilgiler tablo hâlinde aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 1: Şiirlerin Şair ve Nazım Şekline Göre Dağılımı

Sıra	Şair	Nazım Şekli / Şiir Sayısı	Sıra	Şair	Nazım Şekli / Şiir Sayısı
1	ʿAbdî	Beyit/1	44	Nâzîk	Beyit/1
2	Ahmed Paşa	Beyit/1	45	Necmî	Beyit/1
3	ʿAklî	Beyit/1	46	Nefʿî	Gazel/1
4	Ânî	Beyit/1	47	Nihâlî	Beyit/1
5	ʿÂrif	Rubai/1 (ilk 2 mısra)	48	Niʿmetî	Gazel/1
6	ʿÂşimî	Beyit/1	49	Niyâzî	Beyit/1
7	ʿAvnî	Beyit/1	50	Râğîb	Gazel/1
8	Âzerî	Müseddes/1	51	Rahmî	Beyit/1
9	ʿAzîmî	Gazel/1	52	Râʿî	Gazel/1
10	Bahrî	Beyit/1	53	Râziye	Beyit/1
11	Bâkî	Gazel/2	54	Remzî	Beyit/1
12	Belîğ	Beyit/1	55	Resîm	Beyit/1
13	Celîlî	Beyit/1	56	Reʿyî	Gazel/1
14	Cinânî	Müseddes/1 (tesdis)	57	Rızâʿî	Beyit/1
15	Edîbî	Beyit/1	58	Rifʿatî	Gazel/1
16	Eşref	Gazel/2	59	Rûhî	Terkib-i Bent//1
17	Fahrî	Beyit	60	Şabrî (Edirneli)	Müseddes/1
18	Fâʿizî	Gazel/1	61	Şabrî (Moralî)	Gazel/1
19	Fehîm	Terkib-i Bent/1	62	Saʿîd	Tahmis/1
20	Fuzûlî	Gazel/1			Gazel/1
21	Fürûğî	Beyit/1	63	Sebzî	Beyit/1
22	Hakkî (Üsküdarlı)	Gazel/1	64	Sehmî	Beyit/1
23	Hakkî (Bursalı)	Beyit/1	65	Selîmî	Gazel/1
24	Harîmî	Beyit/1	66	Sırrî	Gazel/1
25	Hâsib Saʿîd ve	Kaside/1	67	Sürûrî	Tahmis/1
26	Hâyî	Beyit/1	68	Şemsî (Şeyhî)	Beyit/1

27	H�ayr�	Beyit/1	69	T�alib	Gazel/1
28	H�ızr�	Beyit/1	70	Tevf�k	Gazel/1
29	H�ilm�	Beyit/1	71	'Ulvi	Gazel/1
30	H�i�al�	Gazel/1	72	Va'di	Beyit/1
		Beyit/1	73	Vahid ve Tahir	Gazel/1
31	H�uld�	Beyit/1	74	Vahid�	Beyit/1
32	'�ffet	Gazel/1	75	Veysi	Terkib-i Bent/1
33	'�şret�	Gazel/1	76	Zihni	Beyit/1
34	K�tib	Beyit/1	77	?	M�seddes/1
35	Lem'i	Beyit/1			
36	M�ri	Beyit/1		1 kaside	
37	Muhibbi	Gazel/1		28 gazel	
38	Mu'idi	Beyit/1		2 tahmis	
39	Muradi	Gazel/1		5 m�seddes (biri tesdis)	
40	M�fid	Beyit/1		3 terki-i bent	
41	Nabi	Gazel/1		1 rubai (sadece ilk 2 mısra)	
42	Naci	Beyit/1		41 beyit	
43	Nai'i	M�seddes/1		Toplam 77 �air, 81 �ir	

2.1.  irler ve şairlere Dair Bazı Tespitler

Mecmuada yer alan  irler asıl kaynaktan, yani şairlerin divanlarından, eğer henüz ele geirilemediyse veya şair divan tertip etmediyse hakkında bilgi alınabilen kaynaklardan kontrol edildiğinde dikkati çeken bazı hususların olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki  irlerin ana kaynakla mecmuadaki kayıtlı şekilleri arasındaki ufak tefek farklılıklardır. Nüsha farkı olarak görülen bu durum bütün mecmualar için olağandır. Burada asıl husus m rettibin dikkatsizliğinden kaynaklanan yanlış bilgilerdir. Örneğin mecmuada ‘‘Müseddes-i Cin ni Efendi’’ başlığıyla kaydedilen  ir Cin ni'nin *Divan*'nda tesdis olarak yer almaktadır (*G l-deste-i şu'arâ* 1287: 13-4; Okuyucu 1994: 279-81). Müverrih S r ri'nin tahmis ettiği asıl  ir ‘‘Gazel-i Merhûm şeyh l-İslâm Yahyâ Efendi Tahmis-i S r ri Efendi’’ başlığıyla mecmuada şeyhülislam Yahyâ'ya ait olarak gösterilmiştir ancak kontrol edildiğinde  irin Taşlıcalı Yahyâ'nın olduğu görülmektedir (*G l-deste-i şu'arâ* 1287: 17; avuşoğlu 1977: 580). Buna benzer bir yanlış da Bursalı İsmail Beliğ'in olduğu söylenen bir beytin Mora Yenişehirli Mehmed Emîn Beliğ'e ait olmasıdır (*G l-deste-i şu'arâ* 1287: 29; Demirel 2005: 114-5). Bir yerde de, yazılan beyit şeyhi mahlaslı bir  aire ait olarak gösterilmiştir ancak beyit şemsi'nindir. Burada m rettibin takip ettiği *G l-deste-i Riyâz-ı İrfân*'daki

sırayı karıştırdığı anlaşılmaktadır (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: 31; Donuk 2016: 698).

Mecmuada iki ortak şiir vardır. Bunlardan ilki Hâsib Efendi ve Baba Efendi-zâde Şeyh Sa'îd'e aittir. Hâsib'in Bursa'nın tatlı suları hakkında yazdığı 38 beyitlik "Miyâhiyye" kasidesine Sa'îd 6 beyitlik bir zeyl yazarak şiiri 44 beyte çıkarmıştır (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: 17-9; Eroğlu 2008: 429-39). İkinci şiir ise Vahîd ve Tâhir Çelebi'nin müştereken söyledikleri 5 beyitlik bir gazeldir (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: 22).⁴ Söz konusu gazel Türk edebiyatındaki müşterek şiir külliyatına bir katkıdır.

Şiir mecmualarının edebiyat tarihine en önemli katkısı yukarıda da ifade edildiği üzere yeni şairlerin ve şiirlerin keşfidir. *Gül-deste-i Şu'arâ*'da görülebildiği kadarıyla kaynaklarda yer almayan 1 şaire ve 12 şiir tespit edilmiştir. Bu şaire ve şiirler hakkında aşağıda bilgi verilmiştir.

Râziye Kadın: Mecmuadaki bu isme gerek genel biyografik kaynaklarda gerekse doğrudan kadın şairleri konu alan eserlerde rastlanamamıştır.⁵ *Bursa Kütüğü*'nde 16. ve 17. asırlara ait bazı kayıtlarda Râziye adına rastlanmaktadır ancak Râziye Kadın bu isimlerle ilişkilendirilememiştir (Kepecioğlu 2010: I/159, II/22, 82, 100, 125, 193-4, III/93, IV/43, 211). Mecmuada Bursalı isimlerden biri olarak geçen şairenin her ne kadar bir beyti kayıtlıysa da literatüre yeni bir kadın şair olarak girmesi önemlidir. Râziye Kadın'ın beyti şöyledir:

Çemende şanmañ olupdur şükûfeler tezyîn

Ğamuñla ģasta yaturken çiçek çıkardı zemîn (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: 31).

Mecmuada yer alan şiirlerden bazılarında şairlerin eserlerinde ya da haklarında bilgi alınabilen kaynaklarda rastlanamamıştır. Gerekli açıklama yapıldıktan sonra söz konusu bu şiirlerin tam metinleri aşağıya alınmıştır.

Eşref: Bursalı Eşref Paşa (1234/1820-1312/1894) *Divan* sahibi bir şairdir. *Divan*'ı iki ayrı teze konu olmuştur [Tanrıbuyurdu 2006; Urğun

⁴ Bu müşterek şiir *Müşterek Şiirler Divanı*'nda yoktur (Aksoyak 2017).

⁵ Kadın şairler hakkında bilgi veren biyografik ve antolojik tarzda hazırlanmış makale, tebliğ ve kitap hacminde 40 civarında çalışma vardır. Bu çalışmaların bir listesi için bk. (Avcı 2016: 32-3). Bu çalışmaların en kapsamlısı Müjgân Cunbur'a aittir (Cunbur 2011).

(Doğan) 2010]. Şairin aşağıda yer alan her ikisi de 5 beyitlik 2 gazeli söz konusu bu çalışmalarda bulunmamaktadır. İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal'ın bildirdiğine göre Eşref Paşa 1278 (1861-62) yılında *Divan*'ını bastırdıktan sonra vefatına kadar şiir yazmaya devam etmiştir. Sonradan yazdığı 34 gazel, tarihler ve diğer manzumelerden oluşan şiir defteri Eşref Paşa'nın oğlu Rüşdî Bey tarafından İnal'a ödünç verilmiştir ancak bu defter elde değildir (İnal 1999/I: 497-8). Aşağıda verilen gazellerin söz konusu kayıp defterde yer alan şiirlerden olduğu düşünülebilir.

*Çâr-pâreyle hırâm itse o şûh-ı rakkâs
Çarpılır pençe-i 'aşkında 'avâm ile havâs*

*'Âşukuñ hâlini oldukça bilür her ma'sûk
Mestlik çeşmüne mahşûs tegâfûl saña hâs*

*Bendidür kâh-keşân dâneleridür encüm
Dâm-ı tezvîr-i felekden bulamaz kimse hâlâs*

*Herkes ol mertebe me'lûf-ı nifâk olmuş kim
Resm-i 'âdî gibidür 'aşrda 'arz-ı ihlâs*

*Eşrefâ nazmuña mahşûsdur elbet bu kemâl
Dürr-i gâltâna teşâdüf idemez her gânvâs* (Gül-deste-i Şu'arâ 1287:

24).

*Lutfi ağıvâra anuñ 'âşıkâ mahşûs nâzî
Disem ol şûha amân cevre ider âgâzî*

*İftirâkuñ dil-i şeydâyı hazîn eyleyeli
Gûşa mâtem geliyor bezm-i neşâtuñ sâzî*

*Ayağın çekmese hîç mey-kede-i 'âlemden
Kişi bulmaz yine keyfince olan dem-sâzî*

*Râhat olmaz o şehüñ memleket-i vaşlında
Var iken dide-i câdûsı gibi gammâzî*

*Eşrefâ müddet-i hengâm-ı firâkı yazsa
Çatlayınca koparır elde kalem âvâzî* (Gül-deste-i Şu'arâ 1287: 29).

Hakkî: Mecmuada Bursalı şairlerden biri olarak gösterilen Hakkî'den Aydos doğumlu olduğu hâlde Bursalı lakabıyla meşhur olmuş İsmail Hakkî'nin (1063/1652-1137/1724) mi yoksa Bursa doğumlu olan Hüseyin

Hakkî'nin (1248/1832-1309/1891) mi kastedildiği belli değildir. Bursalı İsmail Hakkî'nin *Divan*'ında aşağıdaki beyte rastlanamamıştır (Yurtsever 1990). Hüseyin Hakkî'nin bir divanının olup olmadığı belli değildir ve beyit de ondan söz eden kaynaklarda bulunamamıştır (Sarıkaya 2007: 161-2; İnal 2000/II: 737-8).

*Ne hikmetdür bu kim bir nokta düşdi kilk-i kudretten
Sevâd-ı hâl-i hûbân lâleye dâğ-ı derûn oldu (Gül-deste-i Şu'arâ 1287:*

30).

Hisâlî: Kaynaklarda Bursalı Hisâlî'nin (öl. 1028/1618) *Beyyinât Risâlesi* adlı bir eseriyle bir şiir mecmuasının olduğu kayıtlıdır. Ancak bu mecmua elde değildir (Kayabaşı 1997: 283-4; İpekten vd. 1988: 212; Donuk 2016: 681). Aşağıdaki şiir şairden söz eden kaynaklarda yer almamaktadır. Hisâlî'nin mecmuada yer alan bir beyti daha vardır ancak bu beyit İsmail Belîğ'in *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân*'ında kayıtlıdır (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: 30; Donuk 2016: 681).

*Ğam-ı 'aşk ile düşüp tağlara 'üryân idi Kays
Baş açık yalın ayak tâlib-i cânân idi Kays*

*Şakınur dâmen-i Leylâ'yı kefi düşmenden
Kûhsâr üzre çıkup aña nigezbân idi Kays*

*Virdi bî-tâc u kabâ hükmini taht-ı 'aşkuñ
Uymadı ğayrılara başına sultân idi Kays*

*Ülfet-i vahş u tıyûr ile velî âdem idi
Ko ne dirlerse disünler hele insân idi Kays*

*Şoyunup girse Hişâlî gibi meydâna n'ola
Keştî-ğîr-i ğam ile dest ü girîbân idi Kays (Gül-deste-i Şu'arâ 1287:*

23).

İşretî: Türk edebiyatında bilinen 'İşretî (öl. 974/1566) mahlaslı bir şair vardır (İpekten vd. 1988: 232). 'İşretî'den söz eden kaynaklarda şairin "sürh" redifli bu gazeline rastlanamamıştır.

*Bezm-i belâda hûn-ı sirişküm şarâb-ı sürh
Bağrum firâk oduyla kızarmış kebâb-ı sürh*

*Çeşmüm şeh-i hayâlüne gülgünî haymedür
Kırlu yaşum taraf taraf olmuş tınâb-ı sürh*

*Haftı kitâb-ı hüsn ü kaşı resm-i besmele
Zülf-i 'izârı faşl-ı siyeh la 'l-i tâb-ı sürh*

*Mecmû'asını peykerinüñ kıldı lâle-reng
Kırlu yaşumla şafha-i rüyum kitâb-ı sürh*

*Bezmi-şafâda şevk-i mey-i la'lüñ olmasa
Nûş eylemezdi 'İşreti la 'l-i müzâb-ı sürh (Gül-deste-i Şu'arâ 1287:*

21).

Muhibbî: Kanunî (900/1495-974/1566) *Divan* sahibi şair padişahlardan biridir. *Divan*'ı şimdiye kadar bazı yayınlara konu olmuştur. Aşağıda verilen gazel bu yayınlarda yer almamaktadır. Her ne kadar “‘aynına” redifli bir gazel Coşkun Ak'ın yayınladığı *Divan* metninde (Ak 1987: 695) ve Kemal Yavuz ile Orhan Yavuz'un birlikte neşrettikleri çalışmada (Kânûnî Sultan Süleyman 2016: 1433) varsa da bu iki şiir redif ve bir iki kelime dışında tamamen farklıdır. Bu sebeple bunlar ayrı birer şiir olarak değerlendirilmelidir. Muhibbî'nin şiirleriyle ilgili yapılan diğer yayınlarda (Kânûnî Sultan Süleyman 2014; Yavuz vd. 2014; Gıynaş 2014) ise bu şiire rastlanmamıştır:

*Beñzeyelden gözlerüm yaşı şarâbuñ 'aynına
Yandı miñnetle ciger döndi kebâbuñ 'aynına*

*Çarh elinden inlesem dolâbveş olmaz 'aceb
Gözlerüm yaşı dönüpdür âsiyâbuñ 'aynına*

*Mezra '-ı dilde mañabbet toñmı sebz olsun diyü
Anı şuvarmağa çeşmüm döndi âbuñ 'aynına*

*Yâr-ı ğamdan miñnet ile kâmetüm çeng olalı
Sînemüñ nâlişleri döndi rebâbuñ 'aynına*

*Ey Muhibbî kanda gitsem iki cûdur göz yaşı
Kırladı şimden girü hâcet türâbuñ 'aynına (Gül-deste-i Şu'arâ 1287:*

28).

Râ'î: Kaynaklarda III. Murat devrinde (1574-1595) hayatta olduğu gösterilen ve Râ'î mahlasını kullanan bir şair görünmektedir (Uğur 2016). Râ'î'nin aşağıda verilen 5 beyitlik gazeline tesadüf edilememiştir:

*Gülşen-i küyuñda eşküm cûy-bâr itsem gerek
Sen sehî kıddi nezâketle kenâr itsem gerek*

*Bâki 'uşşâkuñ olursa tâlib-i mihr-i vefâ
Ben senüñ cevri ü cefâñı ihtiyâr itsem gerek*

*Ėarķa virüp 'âlemi seyl-âb-ı eşk-i çeşm ile
Âsiyâlar gibi çarhı bî-ķarâr itsem gerek*

*'Âşıkā şabr u sefer lâzım olandur dirler âh
Şabra yokdur tâkatüm terk-i diyâr itsem gerek*

Âteş-i hasret derûnum hânesin yakdırmada

Râ'iyâ süz-ı nihânım âşikâr itsem gerek (Gül-deste-i Şu'arâ 1287:

27).

Re'yî: *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'*nde⁶ Re'yî mahlaslı 5 şairin biyografisi yer almaktadır. Aşağıda verilen 6 beyitlik gazel Re'yî mahlaslı şairleri tanıtan kaynaklarda görülememiştir.

*Eylemez Ėamze-i bî-dâduñ dâd
Hey elâ gözlüm elüñden feryâd*

*Aķser olsun güzelüm al Ėayr it
Cân metâ'ı nice bir ola mezâd*

*İrmedi Ėitdi elif ķâmetüñe
Oldı biñ pâre Ėasedden şimşâd*

*Nâm-ı ağyârı çıkar defterden
Ger çıkarmak diler iseñ eyü ad*

*Gönderüp tîrini alsun rûhı
Diñiz ol Ėûniye cân ise murâd*

*Cân u dilden ķul olur Re'yi saña
Eger itmezseñ efendi âzâd (Gül-deste-i Şu'arâ 1287: 22).*

Rif'atî: Türk edebiyatında bu mahlasta 7 şair vardır (İpekten vd. 1988: 389-90). Mecmuada gazeli yer alan Rif'atî'nin bunlardan hangisi olduğu belli değildir. Şiir Rif'atî mahlaslı şairlerden söz eden kaynaklarda bulunamamıştır. Rif'atî'nin gazeli şudur:

Gördüğümce tal'at-i zîbâ-yı yâri her şabâh

⁶ www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com

Şanurum mihr-i cihân-ârâ tulû' eyler şabâh

*Gülşen içre sünbülün hâlin perîşân eyledi
Kâkül-i 'anber-feşânın 'arz idüp dil-ber şabâh*

*Her seher görsem yüzün cânâ gözüm yaşı diner
Toğsa hürşîd-i cihân gâ'ib olur ahter şabâh*

*Şubh-dem efgân idüp gögsin döger 'âşıklarun
Nevbet-i şâhî urur gûyâ ki her mehter şabâh*

Kaatre-i şeb-nem degildür çeşm-i nergisde olan

Rif'atî'nün baht-ı h'âb-âlûdına ağlar şabâh (Gül-deste-i Şu'arâ 1287:

21).

Sa'îd: Bursalı Babaefendizâde Şeyh Sa'îd (öl. 1288/1871) adı mecmuada üç yerde geçer. Sa'îd, Hâsib Efendi'nin Bursa'daki sular hakkında yazdığı 38 beyitlik "Miyâhiyye"ye 6 beyitlik bir zeyl yazmıştır (*Gül-deste-i Şu'arâ* 1287: 19; Eroğlu 2008: 429-39). Sa'îd'in mecmuada bir tahmisi ve bir de gazeli bulunmaktadır. Bursalı Mehmed Tâhir şairin gayr-i mürettep bir *Divan*'ının olduğunu söylemektedir. Ancak söz konusu eser henüz ele geçmemiştir. Sa'îd'in mecmuada yer alan ve aşağıda verilen 8 bentlik tahmisinin beşinci bendi, 7 beyitlik gazelinin ise yine beşinci beyti *Osmanlı Müellifleri*'nde kayıtlıdır. Şiirlerin tam metinlerine ise kaynaklarda rastlanamamıştır.⁷

*Mest-i şahbâ-yı vişâlüm bakmazam encâma ben
Fevt-i fırsat eylemem tâbi' olup evhâma ben
Nuql için itmem tekâpû şekker ü bâdâma ben
Devr-i la'lüñde baş egmem bâde-i gülfâma ben
Sâye-i pîr-i mugânda minnet itmem câma ben*

*Nûş idüp hâlümce her dem câm-ı gam-fersâları
Gûşuma girmez iken bu 'âlemün gavgâları
Şimdi Mecnûnveş gönül geşt idiyor şahrâları*

⁷ Tahmisin başlığı mecmuada "Gazel-i Merhûm 'Alî Rızâ Paşa Tahmîs-i Baba Efendizâde Reşâdetlü Şeyh Sa'îd Efendi" şeklindedir. Gazel 9 beyittir, Sa'îd gazelin 8 beytini tahmis etmiştir. Tahmis edilen gazelin Ali Rızâ Paşa'ya mı yoksa onun yetiştirmesi ve kölesi olan şair Osman Nevres'e mi ait olduğu konusunda tartışma vardır (İnal 2000/III: 1609-11; Bursalı Mehmed Tâhir 2000: 239).

'Anber-i zülfüñ getürdi başuma sevdâları
Yohsa nerden düş olurdum bu hayâl-i hâma ben

Düşdi bu mürğ-i dil-i âvâre bend-i zülfüñe
Olmayup mağrûr bu rûtbe perend-i zülfüñe
Bâri rahm eyle a zâlim müstemend-i zülfüñe
Hâlûñi gördüm esîr oldum kemend-i zülfüñe
Dâne için k(g)endümi şaldum düşürdüm dâma ben

Kûşe-gîr-i ye's ü hayret itmede her dem beni
Çâresi müşkil gumûmuyla ider müdğam beni
Zevk ü râhatda şanur bu hâl ile 'âlem beni
Geh esîr-i ğurbet eyler geh enîs-i gam beni
Şaşmışam bilmem ne itsem bu dil-i nâ-kâma ben

Şıdk-ı da'vâyı gerekdür gerçi işbât eylemek
Hüsn-i âmîziş ile hem haşmı iskât eylemek
İtmeyüp tañfir herkesle muvâlât eylemek
Halk ile lâzımdur olduċca mümâşât eylemek
Ger baña uymazsa eyyâm uyarum eyyâma ben

Bu dil-i firkat-zedemde ârzû-yı yâr var
Ne zen ü ferzend kaydı ne gam-ı aġyâr var
Bir tehî-destüm dilümde âh âteş-bâr var
Kûy-ı ğurbetde ne bildük ne de bir gam-h'âr var
Kim getirüsün ger yazarsam yâre bilmem nâme ben

Sensiz ey meh-rû ne mümkün itmek 'aġd-i encümen
Olmayınca şem' bezm elbet olur bozuk düzen
Dâne için eyledi Âdem dañi terk-i vañan
Eylerüm Dârü's-selâm'ı kendüme beytü'l-ħazen
Hasret-hâl-i siyâhuñla gidersem Şâm'a ben

Ķahr u luġı bir bilüp ta'riż itme nâ-be-câ
Çün Sa'idâ imtihân-ı dostdur renc ü 'anâ
Ol rızâ-dâde tevekkül eyle ber-ħükm-i każâ
Telh-kâm itmez senüñ şîrîn kelâmuñ ey Rızâ
Sen hemân eyle tekellüm râzıyum düşünâma ben (Gül-deste-i Şu'arâ

1287: 16).

*Nûş idüp bezm-i ezelde sâgar-ı ser-şâr-ı 'aşk
Bî-muhâbâ oldu dil gûyende-i esrâr-ı 'aşk*

*Naqd-i cân alup virür laht-i ciger sevdâ-girân
Böyledür âyîn açılsa küçe vü bâzâr-ı 'aşk*

*Leşker-i sâmana tertîb eyleyüp ceys-i gamı
Eyledi vâ-beste-i fermân sipeh-sâlâr-ı 'aşk*

*Pîş-i mihrâb ise mescid içre zühhâduñ yiri
Tekyegâh-ı ehl-i 'irfân hâne-i humâr-ı 'aşk*

*Âdemi gerçi Zelîhâ-yı emel eyler 'azîz
Yûsufistân-ı belâdur hep der ü dîvâr-ı 'aşk*

*Günbed-i nîlüferîde devr-i seyyârât var
Ben de âfâk-ı cihânda olmuşam seyyâr-ı 'aşk*

*Bîm-i hârım yok Sa'îdâ eylemem fikr-i hazân
Çün hemîşe tâze vü terdür baña gülzâr-ı 'aşk (Gül-deste-i Şu'arâ*

1287: 26).

Sırrî: Mecmuanın hazırlandığı dönemde Prizren mektupçusu olarak görev yapan Giritli Sırrî'nin (1260/1844-1313/1895) torunlarına intikal eden bir *Divançe*'si vardır ancak ele geçmemiştir. Cemâl Kurnaz, Sırrî'nin çeşitli zamanlarda yazdığı mektuplarında bulunan 40 kadar şiirini bir araya getirerek neşretmiştir (Kurnaz 2000: 133-60). Söz konusu bu şiirler arasında aşağıdaki gazel bulunmamaktadır:

*Hatt-ı siyeh belürdi ruhsâr-ı yâre karşı
Ser-sebz olur gülistân evvel-bahâra karşı*

*Bu beyt-i dil-nişîni vird-i zebân idermiş
Gidükce ol gül-i ter her lâlezâra karşı*

*Tîr-i müjem dilüñde açdığı yarelerden
Lâle hacil gerekdür sen dâgdâra karşı*

*Mümkün mi nâr-ı gayret mahv itmeye vücûdum
Öpdükce yâri âgyâr ben dil-figâra karşı*

*Eslâfa peyrev oldum Sırrî bu nev gâzelle
Sâde kalur egerçi şi'r-i kibâra karşı (Gül-deste-i Şu'arâ 1287: 28).*

2.2. *Gül-deste-i Şu'arâ'*daki Bursalı Şairler

Gül-deste-i Şu'arâ''nin en belirgin yanı Bursalı şairlerin şiirlerinden topluca örnekler sunuyor olmasıdır. Mecmua Bursa'da, kuvvetle muhtemel Bursalı bir mürettip tarafından hazırlanmış ve yine burada basılmıştır. Bu yönüyle mecmuanın Bursa edebî hayatına açık bir katkısından söz edilebilir.

Gül-deste-i Şu'arâ''da şairlerin Bursalı olarak gösterilmeleri için Bursa'yla bir şekilde alakalarının olması yeterli görülmüştür. Bursa'da doğmuş veya ölmüş, bu şehirde bir süre yaşamış, "Bursalı" lakabıyla meşhur olmuş isimlerin tamamının Bursalı olarak kabul edildiği görülmektedir. Mecmuada bu şekilde şiirlerinden örnekler verilen şairlerin sayısı 52'dir.

Tablo 2: *Gül-deste-i Şu'arâ'*daki Bursalı Şairler

Sıra	Şair	Sıra	Şair	Sıra	Şair	Sıra	Şair
1	ʿAbdî	14	Faḥrî	27	Lemʿî	40	Resîm
2	Ahmed Paşa	15	Fürûḡî	28	Mîrî	41	Rızâʿî
3	ʿAklî	16	Ḥaḳkî	29	Muʿîdî	42	Saʿîd
4	ʿAnî	17	Ḥarîmî	30	Müfid	43	Sebzî
5	ʿArîf	18	Ḥâsib	31	Nâcî	44	Sehmî
6	ʿÂsımî	19	Ḥaylî	32	Nâzik	45	Şemsî
7	ʿAvnî	20	Ḥayrî	33	Necmî	46	Tâhir
8	Âzerî	21	Ḥızrî	34	Nihâlî	47	Tâlib
9	Baḥrî	22	Ḥilmî	35	Nîʿmetî	48	ʿUlvî
10	Celîlî	23	Ḥişâlî	36	Niyâzî	49	Vaʿdî
11	Cinânî	24	Ḥuldî	37	Rahmî	50	Vaḥîd
12	Edîbî	25	ʿİffet	38	Râziye	51	Vâhidî
13	Eşref	26	Kâtib	39	Remzî	52	Zihnî

Gül-deste-i Şu'arâ''nin tanıtıldığı ilk kısımda da üzerinde durulduğu üzere eser iki bölüm hâlinde planlanmış, ikinci bölüm sadece Bursalı şairlerin (41 şair) şiir örneklerinden oluşmuştur. İlk bölümde de Bursalı bazı şairlere (11 şair) ait şiirler mevcuttur. İkinci bölümde Bursalı İsmail Belîḡ'e ait olduğu düşünülerek verilen beyit Mora Yenişehirli Mehmed Emîn Belîḡ'e ait olduğundan bu isim Bursalı şairler arasında gösterilmemiştir. Mecmuanın özellikle ikinci bölümünde Bursalı İsmail Belîḡ'in *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân* adlı eserinden faydalandığı ve bir bakıma Bursa şairlerine ait bir mecmua oluşturulmaya çalışıldığı göz önüne alınırsa eser, Bursa için oldukça belirgin olan vefeyat geleneğinin şiir mecmuası boyutunda bir devamı gibi

düşünülebilir. Mecmuada yer alan toplam 77 şairin 52'sinin Bursalı olması bu bakımdan anlamlıdır.

Bursalı şairler konusunda hazırlanmış en geniş çalışma olan Kadir Atlansoy'un Bursa vefeyatnamelerinden hareketle hazırladığı *Bursa Şairleri* adlı eserinde Bursa şairlerine dair 2 liste vardır. Bunlardan ilkinde şüara tezkirelerinden taranarak bulunan Bursalı şairler (169 şair), diğesinde ise Bursa vefeyatnamelerinde adları geçen Bursalı şairler (274 şair) bulunmaktadır. *Gül-deste-i Şu'arâ*'da yer alan şairlerin Râziye Kadın hariç hepsi bu iki listeden bulunabilmektedir.⁸

Sonuç

Gül-deste-i Şu'arâ adlı şiir mecmuasını konu alan bu çalışmadan şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. *Gül-deste-i Şu'arâ* adını taşıyan eldeki eser 1287 (1870-71) yılında Bursa'da Hudavendigâr Matbaası'nda bastırılmış 32 sayfalık bir şiir mecmuasıdır. Eserin mürettibi caminin bulunduğu civarda yaşayan ve edebiyatla yakın ilgisi olan bir kişi, muhtemelen bir şairdir. Eser iki bölüm hâlinde hazırlanmıştır. İlk bölüm karışık olarak farklı şairlerden seçilen şiir örneklerinden, ikinci bölüm ise sadece Bursalı şairlerden seçilen beyitlerden oluşmaktadır.

2. Mecmua Bursa'da Demircilerbaşı'nda deprem nedeniyle yıkılan bir caminin yeniden inşasına maddi katkı sağlayabilmek amacıyla tertip edilmiştir. Tertip sebebindeki bu farklılık nedeniyle *Gül-deste-i Şu'arâ* bilinen klasik şiir mecmualarından bir derece ayrılmaktadır. Bu sebeple mecmualar için yapılan tasnife “Tertip sebebine göre mecmualar” gibi ek bir alt başlık açılması, böyle bir başlıkta *Gül-deste-i Şu'arâ*'nın “Toplumsal fayda düşünülerek hazırlanmış mecmualar” kategorisinde değerlendirilmesi mümkün görünmektedir. Ayrıca bu mecmua aynı zamanda adı, belli bir

⁸ Atlansoy'un ikinci listeyi hazırlarken vefeyatnamelerde geçen Ânî, 'Ârif, 'Âsımî ve Âzerî gibi bazı şairleri atladığı görülmektedir. Bu nedenle tarama yapılırken ikinci listeye esas olan vefeyatnamelerdeki şairlere ait ayrı ayrı verilen listeleri de kontrol etmek gerekmektedir. Nitekim bu dört ismin İsmail Belîğ'in *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân*'ında var olduğu hemen fark edilmektedir (Donuk 2016: 668, 670, 711, 714; Atlansoy 1998: 129, 139-40). Atlansoy'un bu çalışmasının bir tenkidi için bk. (Kutlar 2002: 269-98).

bölgeyle/şehirle anılan şairleri kapsamı bakımından kısmen (mecmuanın ikinci kısmı sadece Bursa şairlerine ayrıldığından) “Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar” başlığı altına da girmektedir.

3. *Gül-deste-i Şu'arâ*'da 77 şairin 81 şiiri bulunmaktadır. Mecmuada 1 kaside, 28 gazel, 2 tahmis, 5 müseddes (biri tesdistir), 3 terki-i bent, 1 rubai (sadece ilk 2 mısra) ve 41 beytin kayıtlı olduğu görülmüştür.

4. Mecmuada yer alan şiirler “Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)” kapsamında önerilen formata göre tabloluşturulmuştur. Şiirler eğer şairin divanı varsa oradan, yoksa şairden söz eden biyografik kaynaklardan kontrol edilmiş ve bulunabildiyse açıklamalar kısmında şiirin bulunduğu yer gösterilmiştir. Böylelikle hem şiirlerin kime ait oldukları hem de mecmuada kayıtlı şekilleri kaynaklardan kontrol edilerek varsa farklılıklar ve bilgi hataları not edilmiştir.

5. Mecmua hazırlanırken şiirlerin bazılarının şairlerin kendi eserlerinden alındığı, bazılarının ise toplu olarak Bursalı İsmail Belîğ'in *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân* adlı eserinden nakledildiği görülmüştür. Bu durumu iki eser arasındaki hem seçilen şairler hem de şiir örnekleri desteklemektedir. Bunun yanında iki eser arasındaki isim benzerliği de (*Gül-deste-i Şu'arâ*, *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân*) dikkati çekmektedir.

6. *Gül-deste-i Şu'arâ*'da görülebildiği kadarıyla kaynaklarda yer almayan Râziye Kadın adlı 1 şaire ve Eşref (2 gazel), Hakkî (1 beyit), Hisâlî (1 gazel), 'İşretî (1 gazel), Muhibbî (1 gazel), Râ'î (1 gazel), Re'yî (1 gazel), Rif'atî (1 gazel), Sa'îd (1 tahmis, 1 gazel) ve Sırrî'ye (1 gazel) ait 12 şiir tespit edilmiştir. Bunlara Vahîd ve Tâhir Çelebi'nin müştereken söyledikleri 5 beyitlik bir gazel de eklenebilir. Müşterek şiirleri konu alan çalışmada bu ortak şairden söz edilmediği görülmüştür.

7. *Gül-deste-i Şu'arâ*'daki 77 şairden 52'si Bursalıdır. Mecmuanın özellikle ikinci bölümünde Bursalı İsmail Belîğ'in *Gül-deste-i Riyâz-ı İrfân* adlı eserinden faydalandığı ve bir bakıma Bursa şairlerine ait bir mecmua oluşturulmaya çalışıldığı göz önüne alınırsa eseri, Bursa için oldukça belirgin olan vefeyat geleneğinin şiir mecmuası boyutunda bir devamı gibi düşünmek mümkündür.

8. *Gül-deste-i Şu'arâ*'nın incelenmesiyle yukarıda ortaya çıkan sonuçlar şiir mecmualarının tamamının tasnif ve tetkikinin Türk edebiyatı tarihi için önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Tablo 3: *Gül-deste-i Şu'arâ* Adlı Mecmuanın MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu

Yp./s. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
2-7	Rûhî	Şanmañ bizi kim şîre-i engür ile mestüz Biz ehl-i harâbâtданuz mest-i elestüz	Ĥâlâ ki biz üftâde-i ĥûbân-ı Dımışk'uz Ser-ĥalka-i rindân-ı melâmet-keş-i 'aşkuz	Terkib-i Bent/17		--./--./--./--	"Terkib-i Bend-i li-Cenâb-ı Rûhî-i Bağdâdî Raĥmetu'llâhî 'Aleyh der-Şâm-ı Şerif Vâkı' Şod" (Ak 2000 : 51-66).
8-10	Veysî	Yiter ey dil heves-i zülf-i siyehkâr yiter Yiter ey cân-ı belâ-dide bu efkâr yiter	Luţf idüp eylediği cürm ü fesâda bakma Veysi-i rû-siyehi nâr-ı caĥime yakma	Terkib-i Bent/9		.../.../.../.../...	"Terkib-i Bend-i li-Cenâb-ı Veysi" (Veysi 4689/3: 80a-81a, 490/5: 56a-57a; Çaldak 2014).
10-11	Fehîm	Ey nigâĥ-ı gâzabı mest-i mey-i naĥvet-i nâz Ġamzesi sâķi-i câm-ı ecel-i ehl-i niyâz	Girde-bâlin gül-âgendeñ olup tûde-i ĥâr Derd-i ġayretle helâk ola Fehîm-i bîmâr	Terkib-i Bent/7		.../.../.../.../...	"Terkib-i Bend-i li-Cenâb-ı Fehîm" (Üzğör 1991: 264-70).
12	Şabrî	Gül gibi açılamm bâde-i nâb olmayıcak Söylemem bülbüleden baña ĥiţâb olmayıcak 'Aşkdan başlamm efgâna rebâb olmayıcak Ĥâşılı lâl olurum 'âlem-i âb olmayıcak Yâre derdüm diyemem bezm-i şarâb olmayıcak Cürmüm ikrâr eylemem mest-i harâb olmayıcak	'Aşıkñ cünbişi Şabrî gibi rindâne gerek Mesleki mey-kede hem meşrebi peymâne gerek Ĥâlini ağlamağa küşe-i mey-ĥâne gerek Mey gerek nây gerek meclis-i mestâne gerek Yâre derdüm diyemem bezm-i şarâb olmayıcak Cürmüm ikrâr eylemem mest-i harâb olmayıcak	Müseddes/5		.../.../.../.../...	"Müseddes-i li-Cenâb-ı Şabrî" (Kasır 1990: 309-10). Nef'î'nin "Yâre derdüm diyemem bezm-i şarâb olmayıcak / Cürmüm ikrâr eylemem mest-i harâb olmayıcak" beytini tazminle yazılmış bir müseddestir. Metinde "eylemem" olan kelime Nef'î'de "idemem"dir. Vezin de böyle uymaktadır (Akkuş 1993: 311).
12-13	Nâ'îlî	Firâşum seng-i ĥârâ pûşişüm şevĥ-i katâd olsun Yirtüm beytül-ĥazen kârüm fiġân-ı girye-zâd olsun Ten-i mecrûĥuma ta'n-ı 'adû zaĥm-ı ziyâd olsun İdenler gönlümü âzurde mesrûrül-fu'âd olsun Yıkanlar ĥâtır-ı nâ-şadımı yâ Rabb şâd olsun Benüm'çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun	Ne mümkündür bula ey Nâ'îlî ĥükm-i każâ taġyir Bozulmak mümteni'dür ser-nüvişt-i ĥâme-i taġdir Bu ma'nâdan derûn-şâdum ki bir dem itmeyüp te'ĥîr İdüp ser-tiz ü bürrân tîşe-i âzârı bî-taşîr Yıkanlar ĥâtır-ı nâ-şadımı yâ Rabb şâd olsun Benüm'çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun	Müseddes/5		.../.../.../.../...	"Müseddes-i li-Cenâb-ı Nâ'îlî" (İpekten 1990: 148-50).
13-14	Cinânî	Aĥ kim bir gül için ġam-zede-i ĥâr oldum Ġuşşadan bülbül-i şûrîde-şîfat zâr oldum Bir sehî-kadd ü ser-efrâza hevâdâr oldum Cüvyveş gönlüm akup 'âşık-ı didâr oldum Yine sevdâ-zede-i zülf-i siyehkâr oldum Yine bir oñmayacak derde giriftâr oldum	Ey Cinânî n'ola bülbül gibi nâlân olsam Gül-i şad-pâre gibi çâķ-i girîbân olsam Tuyulup 'aşķ ile 'âlemlere destân olsam Kâkül-i yâr gibi n'ola perîşân olsam Yine sevdâ-zede-i zülf-i siyehkâr oldum Yine bir oñmayacak derde giriftâr oldum	Müseddes/6		.../.../.../.../...	"Müseddes-i Cinânî Efendi" (Okuyucu 1994: 279-81). Şiir burada müseddes olarak kaydedilmiştir. Ancak <i>Divan</i> 'da "Tesdis-i merĥûm Cinânî Efendi ser-bendeş hazret-i Ebu's-su'ûd Efendi" şeklinde yer almaktadır. Müseddes deġil tesdistir.
14-15	Âzerî	Gerĥi âyin-i vefâ uymaz senüñ mu'tâduña Muttaşıl resm-i cefâ ammâ ki düşmez aduña Ĥastaña raĥm eylemek bir kerre gelmez yâduña Bî-güneh şemşîr çekme 'âşık-ı nâ-şâduña Sen mi öğretdüñ cefâyı ġamze-i cellâduña Ĥûb ta'lim eylemişsin âferin üstâduña	Âzerî'nün itdigi feryâd u âĥ u vâĥ için Çarĥa âteşler şalan süz-ı dil-i güm-râĥ için Mehbiţ-ı Rûĥu'l-emîn ol şâĥ-ı 'âlî-câĥ için Toġrı söyle 'âlemi var eyleyen Allâĥ için Sen mi öğretdüñ cefâyı ġamze-i cellâduña Ĥûb ta'lim eylemişsin âferin üstâduña	Müseddes/5		.../.../.../.../...	"Müseddes-i Âzerî" (Cönk: 110a-110b; Çetinkaya 2014).
16	Sa'îd	Mest-i şahbâ-yı vişâlem bakmazam encâma ben Fevt-i fırsat eylemem tâbî' olup evĥâma ben Nuķl için itmeme tekâpû şekker ü bâdâma ben <i>Devr-i la'lûnde baş egmem bâde-i gülfâma ben</i> <i>Sâye-i pîr-i muġânda minnet itmeme câma ben</i>	Kâĥr u luţfi bir bilüp ta'rîz itme nâ-be-câ Çün Sa'îdâ imtiĥân-ı dostdur renc ü 'anâ Ol rîzâ-dâde tevekkül eyle ber-ĥükm-i każâ <i>Telĥ-kâm itmez senüñ şîrin kelâmuñ ey Rîzâ</i> <i>Sen hemân eyle tekellüm râzîyum düşünâma ben</i>	Tahmis/8		.../.../.../.../...	"Gazel-i Merĥûm 'Alî Rîzâ Paşa Tahmîs-i Baba Efendi-zâde Reşâdetlü Şeyĥ Sa'îd Efendi" Gazel 9 beyittir, Şeyh Sa'îd gazelin 8 beytini tahmis etmiştir. Tahmis edilen gazelin Ali Rîzâ Paşa'ya mı yoksa onun yetiştirmesi ve kölesi olan şair Osman Nevres'e mi ait olduġu konusunda

							tartışma vardır (İnal 2000/III: 1609-11; Bursalı Mehmed Tahir 2000/II: 199).
17	Sürûrî	Kâ'il olmam taşrada gördükçe sultânüm seni Kem ider zirâ rakîb ey şâh-î hûbânüm seni Hâk Te'âlâ bed-nazardan şaklasun cânüm seni <i>Kimsenüñ gördüğine râzî degil cânüm seni Var kıyâs eyle ne vech ile sever cânüm seni</i>	Ey Sürûrî hâmeñi nazmuñla dür-pâş eyledüñ Nâme yazduñ yâre ağyâr ile pür-şaş eyledüñ Kendüñi rüsâ-yı her ağyâr u kallâş eyledüñ <i>Çünkü ey Yahyâ muhabbet sırrını fâş eyledüñ Dâstân itsün bütün dünyâya divânüm seni</i>	Tahmis/5		---/---/---/---	“Gazel-i Merhûm Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi Tahmîs-i Sürûrî Efendi” (Batur 2010: 271-2). Asıl gazel Şeyhü'l-İslâm Yahyâ'ya ait olarak gösterilmiştir ancak Taşlıcalı Yahyâ'ya aittir. Şiir <i>Divân</i> 'da biraz daha farklıdır (Çavuşoğlu 1977: 580).
17-19	Hâsib ve Sa'id	Bâreka'llâh zihî şehri-i güzîn-vâlâ Hâbbezâ belde-i pâkîze-i cennetâsâ	Pek muvâfîk hele Kestâne şuyı mestâne Rûhveş virmede âyine-i idrâke cilâ	Kaside/44		.../.../.../...	“Bursa'da Cârî Şular Hakkında Hâsib Efendi Merhûmuñ Miyâhiyyesidir” İlk 38 beyit Hâsib Efendi'ye, zeyl olan 6 beyit ise Baba Efendi-zâde Şeyh Sa'id'e aittir (Eroğlu 2008: 429-39).
19	Selîmî	Muhabbet şâhınun bir bende-i fermâniyuz cânâ Gedâ-yı kûy-i 'aşkuz 'âlemün sultânıyuz cânâ	Selîmîves lebün vaşfin idüp şîrîn kelâm ile Zamânun himmetünle Hüsrev-i devrânıyuz cânâ	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i Cennet-mekân Sultân Selîm Hân” (Ak 2001: 155).
20	Nef'î	Göz ucıyâ 'âşıkâ geh luft ider gâhî 'itâb Bir su'âle yir kıomaz ol gâmeze-i hâzır-cevâb	Nice tutsun tîr-i yâre sinesin Nef'î nişân Anı kor mı bir karar üzre dil-i pür-ıztırâb	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i Nef'î Efendi” (Akkuş 1993: 285).
20	'İffet	Âh kim düşeli başuma sevdâ-yı muhabbet İtdi beni Mecnûn gibi şeydâ-yı muhabbet	Nef'î gibi meydân-ı sühan yekke-süvârı Ser-sâm ide(li) 'İffet'i şahbâ-yı muhabbet	Gazel/5		--/..-/..-/..-	“Gazel-i Burusevî 'İffet Efendi” (Arslan 2005: 43).
20	Âlîb	Dehânî fikri gâmi cân-ı zâruma bâ'îş Hayâl-i hâli dil-i dâğdâruma bâ'îş	O nev-nihâl-i çemenzâr-ı 'aşkdur Âlîb Bu tâze-gülüğü hep ihtiyâruma bâ'îş	Gazel/5		..-/..-/..-/..-	“Gazel-i Burusevî Âlîb Efendi” (Erdem 1994: 189).
21	'Ulvî	Şatma ey h'âce nebât-ı hamevîden bize hiç Dehen-i yâr turur iken şekerün ez şuyın iç	Meyl iderse seni koyup dil-i 'Ulvî gâyra Kâlib-ı mürdesini tîg-i müjeñle iki biç	Gazel/5		.../.../.../...	“Gazel-i 'Ulvî Çelebi” (Çetin 1993: 230).
21	Rif'atî	Gördüğümce tal'at-i zîbâ-yı yâri her şabâh Şanurum mihr-i cihân-ârâ tulû' eyler şabâh	Katre-i seb-nem degildür çeşm-i nergisde olan Rif'atî'nün baht-ı h'âb-âlûdına aklar şabâh	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i Rif'atî Çelebi” Kaynaklarda Rif'atî mahlaslı şairlere ait şiirler arasında bulunamadı.
21	'İşretî	Bezm-i belâda hûn-ı sirişküm şarâb-ı sürh Bağrum firâk odıyla kızarmış kebâb-ı sürh	Bezm-i şafâda şevk-i mey-i la'lûñ olmasa Nüş eylemezdi 'İşreti la'l-i müzâb-ı sürh	Gazel/5		--/..-/..-/..-	“Gazel-i 'İşretî Çelebi” Kaynaklarda bu şiiri bulunamadı.
22	Re'yi	Eylemez gâmeze-i bî-dâduñ dâd Hey elâ gözlüm elünden feryâd	Cân u dilden kul olur Re'yi saña Eger itmezseñ efendi âzâd	Gazel/6		.../.../.../...	“Gazel-i Re'yi Çelebi” Kaynaklarda Re'yi mahlaslı şairlere ait şiirler arasında bulunamadı.
22	Bâkî	Riyâz-ı hüsnde olmuş o la'l-i nâb lezîz Cinân içinde bilürsün olur şarâb lezîz	Gazelleründe lebi vaşfi(n) eyle ey Bâkî Şekerle olsa bilürsün olur hoş-âb lezîz	Gazel/5		..-/..-/..-/..-	“Gazel-i Bâkî Efendi” (Küçük 1994: 128).
22	Vahîd ve Tâhir	Yâr hançer-be-kef ol dem ki şitâbân görünür 'Âşık-ı şâf-dile çâk-i girîbân görünür	Sihri ü i'câza karın itdi Vahîd ü Tâhir Gerçi ehl-i dile bu tarh-ı nev âsân görünür	Gazel/5		.../.../.../...	“Gazel-i Müsterek Burusevî Vahîd ve Tâhir Çelebi” (Donuk 2016: 743).
23	Tevfîk	Bezm-i 'aşkuñ elde biz câm-ı şafâsın görmüşüz Nâz-perver sâki-i nâzûk-edâsın görmüşüz	Hâme-i hikmet gazel nazm itse Tefvîk pek becâ Ehl-i dil âşârınun el-hâk şafâsın görmüşüz	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i Tefvîk Beg Müfettiş-i Hükâm-ı Girid Hâlâ” Türk edebiyatında Tefvîk mahlasını kullanan çok sayıda şair vardır. Bunlardan mecmuanın tertip edildiği dönemde Girit'te müfettiş-i hükâm olarak görev yapan Tefvîk'in hangisi olduğu tespit edilememiştir.
23	Hîşâlî	Ğam-ı 'aşk ile düşüp tağlara 'uryân idi Kays Baş açık yalın ayak tâlib-i cânân idi Kays	Şoyunup girse Hîşâlî gibi meydâna n'ola Keşti-gir-i ğam ile dest ü girîbân idi Kays	Gazel/5		.../.../.../...	“Gazel-i Burusevî Hîşâlî Efendi” Şiir kaynaklarda bulunamamıştır. Şairin <i>Zübdetü'l-Eş'âr</i> 'a göre şiir mecmuası vardır (Kayabaşı 1997: 283-4). Ancak mecmua elde değildir. Kaynaklarda

							sadece <i>Beyyînât Risâlesi</i> 'nden söz edilir (Donuk 2016: 681).
23-24	Hâkkî	Tarf-ı rûyında o meh zülfin nümâyân eylemiş Ehl-i 'aşkuñ başına dünyâyı zindân eylemiş	Ey Fuzûlî var mı bir Hâkkî gibi âteş-zebân Açdıñ vâdide tâ bu rütbe cevân eylemiş	Gazel/8		---/---/---/---	“Gazel-i İsmâ'îl Paşa-zâde Hâkkî Beg Efendi be-Nazîre-i Fuzûlî” Fuzulî <i>Divan</i> 'ında 7 beyittir (Yıldırım 2006: 191-2; Akyüz vd. 1997: 193-4).
24	Eşref	Çâr-pâreyle hırâm itse o şûh-ı rakkâş Çarpılır pençe-i 'aşkında 'avâm ile havâş	Eşrefâ nazmuña mahşûşdur elbet bu kemâl Dürr-i gâltâna teşâdüf idemez her gavvâş	Gazel/5		.../.../.../...	“Gazel-i Burusevî Eşref Paşa” (Tanrıbuyurdu 2006; Uğun (Doğan) 2010). Bu çalışmalarda şiir bulunamamıştır. Ancak şairin sonradan yazdığı 34 gazel ve diğer manzumelerinden oluşan bir şiir mecmuası vardır ve henüz ele geçmemiştir. Buradaki gazel onlardan olabilir (İnal 1999/I: 498).
24	Fâ'izî	Şevk ile germ olmadur câm-ı muşaffâdan garaz Tâb u ferdür âfîtab-ı 'âlem-ârâdan garaz	'Aks-i rûy-ı sâki-i bezmi temâşâ itmedür Fâ'izî âyine-i câm-ı muşaffâdan garaz	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i Kâf-zâde Fâ'izî Efendi” (Okatan 1995: 199).
24-25	Fuzûlî	Kılmağil muhkem gönül dünyâya 'âqd-i irtibât Sen bir âvâre misâfîrsin bu bir vîrân ribât	Her yiten meh-rûya şarf itme Fuzûlî 'ömrüñi Bî-vefâlardan hazer kıl tut tarîk-i ihtiyât	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i İli-Cenâb-ı Fuzûlî” (Akyüz vd. 1997: 198).
25	'Azmî	Sitemden zevk idersin 'âşka cevri ü cefâdan haz Dirîgâ bulmamışsın zerrece bûy-ı vefâdan haz	Saňa yâr iltifâtın dün iderse gam degil 'Azmî Şeh-i 'âli-cenâb itmez bilürsin çün gedâdan haz	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i 'Azmî Çelebi” (Ceyhan 2006: 109-10).
25	Nâbî	'Aşık ki olup bûse-i ruhsârına kâni' Dil-ber dañi ol vech ile virirse ne mâni'	Ümmidüñi pâ-beste-i ye's eyleme Nâbî İhsân-ı Hudâ bir gün ider def'-i mevâni'	Gazel/5		--/.../.../...	“Gazel-i Nâbî Efendi” (Bilkan 2011/II: 736).
25-26	Râgîb	Dest-şüy-ı 'ays olup mey-hânedan çekdüm ayağ Eyledüm bûs-ı leb-i sâki-i dil-berden ferâğ	Bende yok benden haber kim cüst ü cü eyler beni Vâdi-i hayretde Râgîb şöyle kaldum güm-sürâğ	Gazel/7		---/---/---/---	“Gazel-i Râgîb Paşa” (Demirbağ 1999: 291; Yorulmaz 1989: 124).
26	Bâkî	Müje haylin dizer ol gamze-i fettân şaf şaf Güyyâ cenge turur nize-güzerân şaf şaf	Kâdrüñi seng-i muşallâda bilüp ey Bâkî Turup el bağlayalar karşıña yârân şaf şaf	Gazel/9		.../.../.../...	“Gazel-i Bâkî Efendi” (Küçük 1994: 241-2).
26	Sa'id	Nûş idüp bezm-i ezelde sâgar-ı ser-şâr-ı 'aşk Bî-muhâbâ oldı dil güyende-i esrâr-ı 'aşk	Bîm-i hârim yok Sa'idâ eylemem fikr-i hazân Çün hemîşe tâze vü terdü baña gülzâr-ı 'aşk	Gazel/7		---/---/---/---	“Gazel-i Burusevî Şeyh Sa'id Efendi” <i>Divan</i> 'ı henüz ele geçmemiştir. Bu şiire kaynaklarda rastlanamamıştır (Yekbaş 2014).
27	Râ'î	Gülşen-i küyüñda eşküm cüy-bâr itsem gerek Sen sehî-kaddi nezâketle kenâr itsem gerek	Âteş-i hasret derûnum hânesin yaqdırmada Râ'iyâ sûz-ı nihânüm âşikâr itsem gerek	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i Râ'î Efendi” Kaynaklarda Râ'î mahlaslı sadece bir şaire tesadüf edilmiştir ve şiirlerinden örneğe rastlanamamıştır.
27	Ni'metî	Gülmedüm 'âlemde aslâ olmadum mesrûr-hâl Hem-demüm derd ü elemdür mahremüm her dem melâl	Ni'metîsâ mükedder olsa hâlüm gâh olur Dilde mâl-â-mâldür derdüñle âlâm u melâl	Gazel/4		---/---/---/---	“Gazel-i bî-Nukat Ni'metî Çelebi” Gazel <i>Divan</i> 'da 5 beyittir (Ersöz 2007: 216-7).
27	Murâdî	Uyhuda dün gice cânım gibi cânân gördüm Ten-i efsüredede kalkup eşer-i cân gördüm	Ey Murâdî şeh-i devrân iken el'ân seni Zülfine kılmış esir ol şeh-i hûbân gördüm	Gazel/5		.../.../.../...	“Gazel-i Cennet-mekân Sultân Murâd-ı Şânî” (Ak 2001: 51).
28	Şabrî	Haste oldum nice dem dide-i bîmârûñ için Kılca kaldı yüregüm turre-i tarrârûñ için	Kâle gel Şabrî niçün böyle olursun hâmûş Bizi hasretde koduñ şî'r-i şeker-bârûñ için	Gazel/5		.../.../.../...	“Gazel-i Moravî Nakîbü'l-Eşrâf Şabrî” (Uz 2009: 129).
28	Sırrî	Haft-ı siyeh belürdi ruhsâr-ı yâre karşı Ser-sebz olur gülistân evvel-bahâra karşı	Eslâfa peyrev oldum Sırrî bu nev gâzelle Sâde kalur egerçi şî'r-i kibâra karşı	Gazel/5		--/.../.../...	“Gazel-i Brizren Mektûbcısı Giridî Sırrî Efendi” Sırrî'nin <i>Divânçe</i> 'si henüz ele geçmemiştir. Cemâl Kurnaz, Sırrî'nin mektupları arasından topladığı şiirlerini yayımlamıştır. Bunlar arasında söz konusu gazel yoktur (Kurnaz 2000:

							133-60).
28	Muhibbî	Beñzeyelden gözlerüm yaşı şarâbuñ ‘aynına Yandı miñnetle ciger döndi kebâbuñ ‘aynına	Ey Muhibbî kanda gitsem iki cûdur göz yaşı Kalmadı şimden girü hâcet türâbuñ ‘aynına	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i Cennet-mekân Sultân Süleymân Hân-ı Gâzî” Muhibbî’nin “‘aynına” redifli bir şiiri aşağıdaki ilk iki kaynaktan mevcuttur. Ancak bu iki şiir redif dışında ayrı şiirler durumundadır. Bu yüzden bunları ayrı olarak değerlendirmek gerekir (Ak 1987: 695; Kânûnî Sultan Süleyman 2016/II: 1433; Kânûnî Sultan Süleyman 2014; Yavuz vd. 2014; Giynaş 2014).
29	Eşref	Luftî agyâra anuñ ‘aşîka mahşûş nâzı Disem ol şûha amân cevre ider âğâzı	Eşrefâ müddet-i hengâm-ı firâkı yazsa Çatlayınca koparır elde kalem âvâzı	Gazel/5		---/---/---/---	“Gazel-i Burusevî Eşref” (Tanrıbuyurdu 2006; Urğun (Doğan) 2010). Bu çalışmalarda şiir bulunamamıştır. Ancak şairin sonradan yazdığı 34 gazel ve diğer manzumelerinden oluşan bir şiir mecmuası vardır ve henüz ele geçmemiştir. Buradaki gazel onlardan olabilir (İnal 1999/I: 498).
		Yukarıda ba’zı eş’ârı beyân olunanlardan mâ’adâ Burusa’dan güzerân iden şu’arânuñ âşâr-ı şî’riyyelerinden birer beytleri teberrüken derc olunmuştur.					
29	Ahmed Paşa	Ol serv-i sîm-ten şoyunup çıksa câmeden Ol dem gören şanur ki bulutdan kamer çıkar	---	Beyit		---/---/---/---	“Veliyyü’d-dîn-zâde Ahmed Paşa” Beyit, Ahmed Paşa’nın “çıklar” redifli 8 beyitli gazelinin 4. beytidir (Tarlan 1992: 150).
29	Ânî	Gözlerüm ey lâle-ruñ hicrûñle kanlar dökdiler ‘Ayş için bezm-i belâya ergavânlar dökdiler	---	Beyit		---/---/---/---	“Ânî Efendi” Biyografik kaynaklarda şiirin ikinci beyti de kayıtlıdır. Buradan beytin bir gazelin matla beyti olduğu anlaşılmaktadır (Kınalı-zade Hasan Çelebi 1989/I: 188; Beyânî Mustafa bin Carullah 1997: 37).
29	Edîbî	Şöyle pürdür şimdi nergislerle şahn-ı gülsitân ‘Arşa-i gülşen muhaşşal dîdeden oldı nihân	---	Beyit		---/---/---/---	“Edîbî Çelebi” (Donuk 2016: 669; Riyâzî Muhammed Efendi 2017).
29	Belîğ	Giyüp bir al eteklik hâleden meydâna ‘azm itdi Semâda Mevlevî âyînini taşvîr ider meh-tâb	---	Beyit		---/---/---/---	“Belîğ Efendi” Beyit Bursalı Belîğ’e değil Mora Yenişehirli Mehmed Emîn Belîğ’e aittir. Burada 11 beyitlik gazelin 3. beyti olarak kayıtlıdır (Demirel 2005/II: 114-5).
29	Bahrî	Cihân-ârâ cihân içindedür ârâyı bilmezler Şu mâhîler ki deryâ içredür deryâyı bilmezler	---	Beyit		---/---/---/---	“Bahrî Dede” İsmail Belîğ’in verdiği bilgiye göre bu beyit Hayâlî’nin değil Bahrî’nindir. Hayâlî, Bahrî’yi ziyaret ettiği bir vakit ondan yeni bir şiir söylemesini rica eder, o da bu beyti söyleyip ona hediye olarak verir. Hayâlî de bu matlayı alıp 5 beyitlik “âbdâr” bir gazel hâline getirir.

						(Tarlan 1992: 107; Donuk 2016: 672).
30	Celîlî	Gül yüzün şevkine gülşende figânım var iken Bilmezem nâle idüp bülbül-i şeydâ ne öter	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Celîlî Efendi” (Donuk 2016: 672).
30	Harîmî	Germ olup cân atdığı'çün 'ârîz-i gül-gûnuña Şem' ile muhkem tutuşdı bu gice pervâneler	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Harîmî Efendi” (Donuk 2016: 680).
30	Hakkî	Ne hikmetdür bu kim bir nokta düşdi kilik-i kudretten Sevâd-ı hâl-i hûbân lâleye dâğ-ı derûn oldı	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Hakkî Efendi” Hakkî'den Aydos doğumlu olduğu hâlde Bursalı İakabıyla meşhur olmuş İsmail Hakkî'nin mi yoksa Bursa doğumlu olan Hüseyin Hakkî'nin mi kastedildiği belli değildir. Bursalı İsmail Hakkî'nin <i>Divan</i> 'ında beyte rastlanamamıştır Hüseyin Hakkî'nin bir divanının olup olmadığı bilinmemektedir ve beyit de ondan söz eden kaynaklarda bulunamamıştır (Yurtsever 1990).
30	Hilmî	Mâl ile mâlik olam şanma dilâ dil-dâra Zer ile Yûsuf'ı tartınca neler çekdi 'Azîz	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Hilmî Çelebi” (Donuk 2016: 679).
30	Hayrî	Heves-i mûy-ı miyânuñla olup zâr u nizâr Kadı incelme revâdur üzülrse ağyâr	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Hayrî Efendi” (Özcan 1989/II: 583).
30	Hızrî	Dil yanar şem' gibi sîne tolu nakş-ı nigâr Şanki fânûs-ı hayâl örtisidür pîrehenüm	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Hızrî Efendi” 5 beyitlik bir gazelin 4. beytidir (Canım 2000: 246; Donuk 2016: 683).
30	Hişâlî	Gördi gam-ı Leylâ ile ahvâli diğer-gün Dîvâneliğe urdı hemân şûreti Mecnûn	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Hişâlî Efendi” (Donuk 2016: 681).
30	Haylî	Haç gelmeyince la'limi öpdürmez ol şanem Şeb olmayınca bâde içilmez kıyâs ider	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Haylî Beg” (Donuk 2016: 686).
30	Huldî	Gördüm ki var münâsebeti hüsni-yâr ile Âhir 'alâka eyledüm evvel-bahâr ile	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Huldî Efendi” (Atlansoy 1998: 354).
30	Zihni	Şî'ri miqdârınca rengin söyle Zihni gam degil Saña bir eglencedür bulmazsa bâri râğbeti	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Zihni Çelebi” (Kınalı-zade Hasan Çelebi 1989/I: 394; Donuk 2016: 687).
30	Rahmî	Bahâr oldı açıldı gonce-lebler şahn-ı gülzâra Güle yir yok meger yapışduram sünbülle dîvâra	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Rahmî Efendi” 5 beyitlik bir gazelin matla beytidir (Erdoğan 2017: 274; Donuk 2016: 688).
30	Rızâ'î	Çosam biñ dâğı bir dâğ üzre sinemde 'aceb sırdur Tefâvüt eylemez ol gül-çehrenün yanında hep birdür	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Rızâ'î Efendi” Metinde “eylemez” olan kelime İsmail Belîğ'in eserinde “itmez”dir. Vezin de böyle uymaktadır (Donuk 2016: 689).
30	Remzî	Şekkeristândur bu meclis al tûfidür şarâb Aşiyândur anda sâgar bezedür güyâ habâb	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Remzî Çelebi” (Beyâni Mustafa bin Carullah 1997: 104; Donuk 2016: 689).
31	Resîm	Ser-geşte olma hırş ile mânend-i âsiyâ Rezzâk kanda olsa virür âb u dânemüz	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Resîm Efendi” (Donuk 2016: 691).
31	Râziye	Çemende şanmañ olupdur şükûfeler tezyîn Çamuñla hâsta yaturken çiçek çıkardı zemîn	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Râziye Kadın” Kaynaklarda böyle bir şaireye rastlanamamıştır.
31	Sebzî	Mâhda feyz-i nemâ güdle nişân-ı fer yok Âb u tâb-ı ruḥ-ı renginüñe bir beñzer yok	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Sebzî Efendi” (Donuk 2016: 695).
31	Sehmî	Tünd-bâd-ı nâlem eylerdi sipihri ser-nigün	---	Beyit	.../.../.../.../...	“Sehmî Efendi”

		Dest-nâz-ı hayret-i hüsnüñ gelü-gîr olmasa					5 beyitlik bir gazelin 2. beytidir (Dirican 2007: 182; Donuk 2016: 696).
31	Şemsî (Şeyhî)	Dervîş-i nemed-pûş gibi bülbül ırakdan Gül ruhlarıñuñ vaşfın okur al varağdan	---	Beyit		--./--./--./--	“Şeyhî Çelebi” Beyit Şemsî’ye aittir. Doğal olarak isim Şemsî olmalıdır. <i>Güldeste</i> ’de art arda gelen isimler karıştırılmıştır (Donuk 2016: 698).
31	‘Abdî	Müft mesken şanur cihânî kişi Nakd-i ‘ömrin virtür kirâ yirine	---	Beyit		..--./--./--	“‘Abdî Çelebi” (Donuk 2016: 709).
31	‘Avnî	Cemâlin ‘arza kılmaz kimseye ‘uşşâka şayd olmaz Ne görmüş var ne tutmuş ol hümâ-yı evc-i a’lâyı	---	Beyit		---./---./---./---	“‘Avnî Efendi” (Donuk 2016: 711).
31	‘Aşımî	‘Arız-ı dil-ber ki anda zülf-i ‘anber-bû biter Bir gülistândur ki yir yir sünbül-i Hindû biter	---	Beyit		---./---./---./--	“‘Aşımî Efendi” 4 beyitlik bir gazelin matla beytidir (Donuk 2016: 713).
31	‘Arif	Gördükce lebin hasret ile âh idebilsem Ol gonceyi süz-ı dile âğâh idebilsem	---	Rubai (ilk iki mısra)		--./--./--./--	“‘Arif Çelebi” Bir rubainin ilk iki mısrasdır (Donuk 2016: 716).
31	‘Aklı	Kâkül-i müşğînini dil-ber perîşân itmede Bûy-ı dil-cüy ile dehrî ‘anber-efşân itmede	---	Beyit		---./---./---./--	‘Aklı Efendi 4 beyitlik bir gazelin matla beytidir (Donuk 2016: 717).
31	Fürûğî	Sinemüñ zağmına dermân didiler peykânüñ Tökünür mü baña ey kaşı kemân dermânüñ	---	Beyit		---./---./---./--	“Fürûğî Çelebi” (Kınalı-zade Hasan Çelebi 1989/II: 748; Donuk 2016: 721).
31	Fağrî	Her dem ol sîm-tenüñ turre-i ‘anber-şikeni Kıldı dem-beste vü sevdâ-zede müşğ-i Hûten’i	---	Beyit		---./---./---./--	“Fağrî Efendi” (Donuk 2016: 722).
31	Kâtib	Elünde câm-ı mey sâkî ruhuñ ‘aksiyle bir güldür Bu bezmüñ bâdesi hep eşk-i hûn-âlûd-ı bülbüldür	---	Beyit		---./---./---./---	“Kâtib Çelebi” 3 beyitlik bir şiirin matla beytidir (Donuk 2016: 723).
32	Lem’î	Ġamzesi fikriyle ebrûsı hayâlî dil-berüñ Lem’iyâ saña yiter tûr ü kemân eglencesi	---	Beyit		---./---./---./--	“Lâmî’î-zâde Lem’î Çelebi” (Donuk 2016: 726).
32	Mu’îdî	Nûş iden dil-teşne cânâ cür’a-i la’l-i terüñ Adın añmaz bir dağî ‘âlemde âb-ı kevserüñ	---	Beyit		---./---./---./--	“Mu’îdî Efendi” (Donuk 2016: 727).
32	Mîrî	Gören çeşm-i siyâhın şeb-külâhı küşesinden dir İki şâhîndür gözler şikârını yuvasından	---	Beyit		---./---./---./---	“Mîrî Çelebi” (Donuk 2016: 727).
32	Müfid	Ruhsâr-ı duşter-i rezi gördüm piyâleden Seyr eyledüm yine mehi âğûş-ı hâleden	---	Beyit		--./--./--./--	“Müfid Efendi” (İnce 2005: 627).
32	Niyâzî	Ebrûsı nice hâcib ola zülfî bâğma Almış iki harâmîyi [meger] kucağına	---	Beyit		--./--./--./--	“Niyâzî Çelebi” (Donuk 2016: 728).
32	Nâzik	Ol gonce şeker-h’âbda olsun diyü Nâzik Çok faşl-ı bahâr oldu ki âh-ı seher itmem	---	Beyit		--./--./--./--	“Nâzik Efendi” 7 beyitlik bir gazelin makta beytidir (Gülhan 1989: 114; Donuk 2016: 731).
32	Nihâlî	İşitdüm bir nihâl-i servüñ olmuşdur hevâdarı Dile dâğ-ı ğam urmuşsın sevüp bir lâle ruhsârı	---	Beyit		---./---./---./---	“Nihâlî Çelebi” (Donuk 2016: 736).
32	Necmî	Nice bir kan yudalum la’l-i güher-pâşından Nice bir güç çekelüm yay gibi kaşından	---	Beyit		---./---./---./---	“Necmî Efendi” (Donuk 2016: 737).
32	Nâcî	Olagelmışdür ehibbâ birbirine tuhfе göndermek Senâdur armağanı mahlaşuñ Nâcî-i hoş-güyuñ	---	Beyit		---./---./---./---	“Nâcî Efendi” Metinde “ehibbâ” olan kelime İsmail Belîğ’de “ahbâb”dır. Vezin de böyle uymaktadır (Donuk 2016: 739).
32	Va’dî	Baña ey tıfl-ı nev-reste atarsın top idüp berfi Dimezsın kim düşer bir gün şoğukluk kalb-i bîmâra	---	Beyit		---./---./---./---	“Va’dî Efendi” (Donuk 2016: 741).

32	Vâhidî	İtdürür hândelerün lü'lü'-i lâlä seyrin Gösterür la'l-i lebûñ sâgar-ı şahbâ seyrin	---	Beyit		..-/.-./..-/.-.-	"Kara Dâvud-zâde Vâhidî" (Donuk 2016: 741).
15	-	Ey gönül diñle sözüñ gel ço 'abes sevdâyı Der-kenâr eyleye gör bir şanem-i zibâyı Diñleme zâhid-i nâdân-ı har-ı hod-râyı Söz uzatma yüri var eyleme çok ğavġâyı 'İş ü nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı Saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı	İde gör bir şanemün mûy-ı miyânını kenâr Ola ol şart ile kim tuymaya anı aġyâr Gitdi eyyâm-ı şitâ geldi çü eyyâm-ı bahâr Niceye geçe bu 'ömrün ğam ile leyl ü nehâr 'İş ü nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı Saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı	Müseddes/5		..-/.-./..-/.-.-	"Müseddes" Şiirin başlığında kime ait olduğu yazılmamıştır, mahlas da yoktur.
		Temmet					

KAYNAKLAR

- Ak, Coşkun (1987). *Muhibbî Dîvânı -İzahlı Metin- Kanûnî Sultan Süleyman*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ak, Coşkun (2000). *Bağdatlı Rûhî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divan'ından Seçmeler*. Bursa: Gaye Kitabevi.
- Ak, Coşkun (2001). *Şair Padişahlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Akkuş, Metin (1993). *Nef'î Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aksoyak, İ. Hakkı (2017). *Müşterek Şiirler Divanı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Akyüz, Kenan vd. (1997). *Fuzûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arslan, Mehmet (2005). *Bursalı İffet Divanı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Atlansoy, Kadir (1998). *Bursa Şairleri, Bursa Vefeyatnamelerindeki Şairlerin Biyografileri*. Bursa: Asa Kitabevi.
- Avcı, İsmail (2016). “Balıkesirli Mehmed Gazâlî'nin ‘Türk Kadın Şairleri’ Başlıklı Yazı Dizisi Üzerine”. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 19, S. 36, s. 31-80.
- Aynur, Hatice vd. (2012). *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yayınları.
- Batur, Atilla (2010). *Müverrih Sürûrî Külliyyatı I, Divan*, Ankara: Divan Kitap.
- Beyâni Mustafa bin Carullah (1997). *Tezkiretü'ş-Şuarâ*. haz. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yayınları.
- Bilkan, Ali Fuat (2011). *Nabi Divanı*. C. 2, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bursalı Mehmed Tâhir (2000). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. haz. Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Canım, Rıdvan (2000). *Latîfî, Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yayınları.
- Ceyhan, Âdem (2006). *On Altıncı Asır Osmanlı Âlimlerinden Azmi Pir Mehmed Bey ve Divanı*. Manisa.

Cönk. Milli Ktp. Yazmaları. Nu. 06 Mil Yz Cönk 163, vr. 110a-110b.

Cunbur, Müjgân (2011). *Osmânlı Dönemi Türk Kadın Şâirleri*. Ankara: Türk Kadınları Kültür Derneği Yayınları.

Çaldak, Süleyman (2014). “Veysi”.

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2843> [Erişim: 29.11.2017].

Çavuşoğlu, Mehmed (1977). *Yahyâ Bey, Dîvan, Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çetin, İsmail (1993). *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanını Tenkidli Metni)*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Çetinkaya, Ülkü (2014). “Âzerî”.

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937> [Erişim: 07.02.2018].

Demirbağ, Ömer (1999). *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb*, Doktora Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Demirel, H. Gamze (2005). *18. Yüzyıl Şâirlerinden Belîğ Mehmed Emîn Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tahlil)*. C. 2. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Dirican, Elif (2007). *Sehmî Divanı, İnceleme, Metin Dizin*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Donuk, Suat (2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı.

Erdem, Melike (1994). *Bursalı Tâlib ve Divanı, Tenkidli Metin ve İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Erdoğan, Mustafa (2017). *Bursalı Rahmî Dîvânı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0> [Erişim: 10.02.2018].

Eroğlu, Süleyman (2008). “Türk Edebiyatında Miyâhiyye Türüne Bir Örnek: Hâsib Efendi'nin Miyâhiyyesi”. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 15, s. 429-39.

Ersöz, Gülten Esra (2007). *Ni'metî Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.

Gıynaş, Kamil Ali (2014). “Üç Nazire Mecmuasından Hareketle Muhibbî'nin Dîvânında Bulunmayan Şiirleri”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 29, s. 399-440.

Gül-deste-i Şu'arâ (1287). Bursa: Hudavendigâr Matbaası.

Gülhan, Abdülkerim (1989). *Nâzikî Dîvânı, Karşılaştırmalı Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Uludağ Üniversitesi.

Gürbüz, Mehmet (2012). “Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkamarı*. haz. Hatice Aynur vd.. İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 97-113.

Gürbüz, Mehmet (2013). “Osmanlı Şiirinin Hazinesi: Mecmualar ve Cönkler Çalışmayı”. *Turkish Studies*, VIII/1, s. 2947-9.

İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal (1999). *Son Asır Türk Şairleri*. C. I. haz. Müjgân Cunbur. Ankara: AKM Yayınları.

İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal (2000). *Son Asır Türk Şairleri*. C. II. haz. M. Kayahan Özgül. Ankara: AKM Yayınları.

İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal (2000). *Son Asır Türk Şairleri*. C. III. haz. Hidayet Özcan. Ankara: AKM Yayınları.

İnce, Adnan (2005). *Tezkiretü's-Şu'arâ, Sâlim Efendi*. Ankara: AKM Yayınları.

İpekten, Haluk (1990). *Nailî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

İpekten, Haluk vd. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Kânûnî Sultan Süleyman (2014). *Muhibbî Dîvânı, Kendi Hattıyla (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)*. haz. Orhan Yavuz. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Kânûnî Sultan Süleyman (2016). *Muhibbî Dîvânı*. C. 2. haz. Kemal Yavuz, Orhan Yavuz. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Kasır, Hasan (1990). *Sabri Mehmed Şerîf Dîvânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Kayabaşı, Bekir (1997). *Kâf-zâde Fâ'izî'nin Zübdetü'l-Eş'âr'ı*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Kepecioğlu, Kâmil (2010). *Bursa Kütüğü*. 4 C., haz. Hüseyin Algül vd., Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi.

Kılıç, Atabey (2012). “Mecmûa Tasnifine Dair”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz. Hatice Aynur vd. İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 75-96.

Kınalı-zade Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü'ş-Şuarâ*. C. 2. haz. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yayınları.

Köksal, M. Fatih (2012). “Şiir Mecmûalarının Önemi ve ‘Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 409-31.

Kurnaz, Cemâl (2000). “Giritli Sırrı Paşa, Hayatı, Eserleri, Şiirleri”. *İlmî Araştırmalar*, S. 9, s. 133-60.

Kutlar, Fatma S. (2002). “Bursa Şairlerinin Vefeyatnamesi”. *Türkoloji Dergisi*, C. XV/1, s. 269-98.

Küçük, Sabahattin (1994). *Bâkî Dîvânı, Tenkitli Basım*. Ankara: TDK Yayınları.

Okatan, Halil İbrahim (1995). *Kafzâde Fâ'izî, Hayatı, Eserleri, Sanatı-Tenkitli Divan Metni*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.

Okuyucu, Cihan (1994). *Cinânî, Hayatı, Eserleri, Dîvânının Tenkidli Metni*. Ankara: TDK Yayınları.

Özcan, Abdülkadir (1989). *Şakaik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, Hadaiku'l-Hakaik Fî Tekmileti'ş-Şakaik, Nev'izâde Atâî*. C. 2. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Riyâzî Muhammed Efendi (2017). *Riyâzü'ş-Şuara*. haz. Namık Açıkğöz. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0> [Erişim: 11.02.2018].

Sarıkaya, Orhan (2007). *Tezkirecilik Geeneği İçerisinde Fatîn Tezkiresi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Tanrıbuyurdu, Gülçin (2006). *Eşref Paşa Dîvânı (İnceleme, Transkripsiyonlu Metin, Nesre Çeviri)*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.

Tarlan, Ali Nihat (1992). *Ahmet Paşa Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tarlan, Ali Nihat (1992). *Hayâlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Uğur, Ahmet (2016). “Râ’î”.

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=777>, [Erişim: 26.02.2018].

Urğun (Doğan), Serap (2010). *Eşref Paşa Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Uz, Özkan (2009). *Sabrî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Üst, Sibel (edt.) (2013). *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8/1, Ankara.

Üzğör, Tahir (1991). *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: AKM Yayınları.

Veysî, “Tevbe-nâme”. Milli Ktp., Nu. 06 Mil Yz A 4689/3, vr. 80a-81a; Nu. 06 Mil Yz A 490/5, vr. 56a-57a.

www.mecmualar.tr.gg [Erişim: 27.02.2018].

www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayl_i_arama=1&M_AD=reyi&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= [Erişim: 20.02.2018].

Yavuz, Orhan vd. (2014). *Muhibbî Dîvânı, Bölge Yazma Eserler Nüshası*. Konya: Palet Yayınları.

Yekbaş, Hakan (2014). ‘‘Sa‘îd’’.

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2744> [Erişim: 13.02.2018]

Yıldırım, Arzu (2006). *Üsküdarlı Hakkı Bey Dîvânı, İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Yorulmaz, Hüseyin (1989). *Koca Râgıb Paşa ve Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Yurtsever, M. Murat (1990). *İsmâil Hakkî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.